

El Registre de Museus de Catalunya

Estat actual dels museus en relació amb el compliment de la normativa vigent

MONTSERRAT PUERTAS

Àrea de Gestió i Explotació del Patrimoni Cultural

El Registro de Museos de Catalunya es un instrumento de fomento, control y homologación de los museos catalanes, creado con la finalidad de que estas instituciones, depositarias de un patrimonio común que hay que preservar, consigan progresivamente unos «estándares» de calidad que garanticen las condiciones indispensables necesarias para llevar a cabo las responsabilidades y los servicios a la comunidad que tienen encomendados.

En términos generales, se puede afirmar que la aplicación efectiva del Registro ha conducido a todos los museos hacia una adaptación progresiva a los requisitos legales, técnicos y de personal establecidos normativamente.

Así pues, el Registro de Museos, además de constituirse como inventario oficial de los museos de Catalunya, se configura como un instrumento de gestión que, partiendo del análisis de la realidad actual de los museos, permite la elaboración de programas y planes de actuación encaminados a la formulación de soluciones.

The Museums Register of Catalonia is an instrument for the promotion, control and licensing of Catalan museums, the depositories of a common heritage that must be preserved. The register was created to ensure that these museums begin to adopt the quality 'standards' that will guarantee

ANTECEDENTS

La primera quantificació i recollida exhaustiva d'informació sobre museus i col·leccions al nostre país es va publicar l'any 1978, dins la col·lecció de guies editades per l'Obra Social de la Caixa de Pensions. Aquesta guia contenia -sense criteris restrictius de cap mena, llevat de la condició que fossin centres oberts al públic- informació sobre tots els museus existents a Catalunya fins a aquell moment.

Entre els anys 1981-1990 el Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, acabat de crear, va portar a terme un llarg procés de revisió i anàlisi de la informació existent sobre els centres que conservaven béns patrimonials.

L'any 1990, a partir de la informació actualitzada de què es disposava als arxius del Servei de Museus, el Departament de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat publica la *Guia museus 1990*, amb la finalitat de difondre les dades bàsiques d'identificació dels més de dos-cents cinquanta centres museístics inventariats, com a resultat del procés de recerca i selecció abans esmentat.

El mateix any entra en vigor la Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus, que estableix la creació del Registre de Museus de Catalunya, que haurà de ser l'inventari oficial de tots els museus catalans, al qual única-

them the basic conditions to take on the responsibilities and provide the services to the community with which they are entrusted.

In general, it seems that its effective use has led all the museums to a progressive adaptation to the legal, technical and staffing requirements established by the act.

The Register is therefore not just an official inventory of the museums of Catalonia. It is also an instrument of management, founded on analysis of the present situation in our museums and a subsequent design of appropriate programmes and plans for action.

ment poden ser-hi inscrites les institucions que compleixin les condicions establertes normativament.

Amb l'entrada en vigor del Decret 35/1992, de desplegament parcial de la Llei de museus, queden legalment determinades la forma, les condicions i el procediment d'inscripció dels museus al Registre.

L'any 2001 es publica el Decret 232/2001, de 28 d'agost, sobre el personal tècnic i directiu dels museus, que estableix la dotació de personal tècnic necessari en els museus i regula les funcions i la formació que ha de tenir aquest personal.

EVOLUCIÓ DE LA GESTIÓ DEL REGISTRE DE MUSEUS

Un cop aprovat el Decret 35/1992 es van establir uns paràmetres qualitatius que fixessin uns criteris homogenis que permetessin determinar, de forma raonada, una primera selecció d'aquells centres que disposaven de les infraestructures mínimes exigibles a una institució museística.

La implantació del procediment d'inscripció dels centres existents al Registre de Museus, gestionat per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, es va iniciar l'any 1993. En virtut de la disposició transitòria 4 de la Llei de museus, en una primera fase es van poder inscriure provisionalment, amb deficiències, tots els museus que estaven en funcionament a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, legalment institucionalitzats. D'acord amb la disposició esmentada, els museus tenien un termini de cinc anys per esmenar les deficiències detectades durant la preceptiva inspecció d'inscripció i adaptar-se progressivament als requeriments i a les condicions establertes normativament. En canvi, els museus creats amb posterioritat a l'entrada en vigor de la Llei de museus s'han d'inscriure sense deficiències.

Des del punt de vista jurídic, el Registre de Museus és un procediment tècnic i administratiu que segueix tots els tràmits i terminis previstos legalment. L'expedient d'inscripció ha de reunir informació i documentació sobre la gestió, l'organització i les característiques del museu, així com les condicions generals de documentació, conservació i difusió dels seus fons, i les mesures de protecció i seguretat de què disposa el museu.

Un cop obtingudes, el Departament de Cultura fa la inspecció tècnica de les instal·lacions, que permetrà detectar les deficiències que afecten el museu i elaborar l'informe corresponent. Aquest informe s'envia al titular i a l'òrgan gestor del museu afectat.

Des del punt de vista museístic, el Registre de Museus proporciona a l'ad-

ministració de la Generalitat i als mateixos òrgans gestors dels museus informació objectiva sobre el grau de compliment dels aspectes tècnics i legals previstos per la normativa vigent. D'aquesta manera, poden canalitzar els seus esforços a superar les deficiències que fan que encara no s'adaptin totalment als requisits mínims exigits.

Com a conseqüència, el Registre ha permès destriar amb objectivitat aquelles institucions que, d'acord amb la legislació, poden ser considerades com a museus, d'aquells altres centres que, tot i conservar un conjunt de béns culturals que s'exposen públicament, no reuneixen les condicions tècniques, d'infraestructura i de personal exigides als museus. Aquestes últimes resten excloses del Registre. D'aquesta manera és possible concentrar els mitjans dels quals disposa l'Administració en aquells museus que realment tenen possibilitats de funcionar com a tals.

SITUACIÓ ACTUAL DEL REGISTRE

Els informes resultants de les primeres inspeccions d'inscripció al Registre de Museus portades a terme entre els anys 1993-1998 van posar de manifest que la major part dels museus catalans incomplien parcialment o totalment molts dels aspectes regulats normativament relacionats amb les funcions bàsiques que fonamenten tradicionalment la raó d'existir d'aquestes institucions: la documentació, la seguretat, la difusió, la protecció i la conservació de les col·leccions de les quals els museus tenen la custòdia.

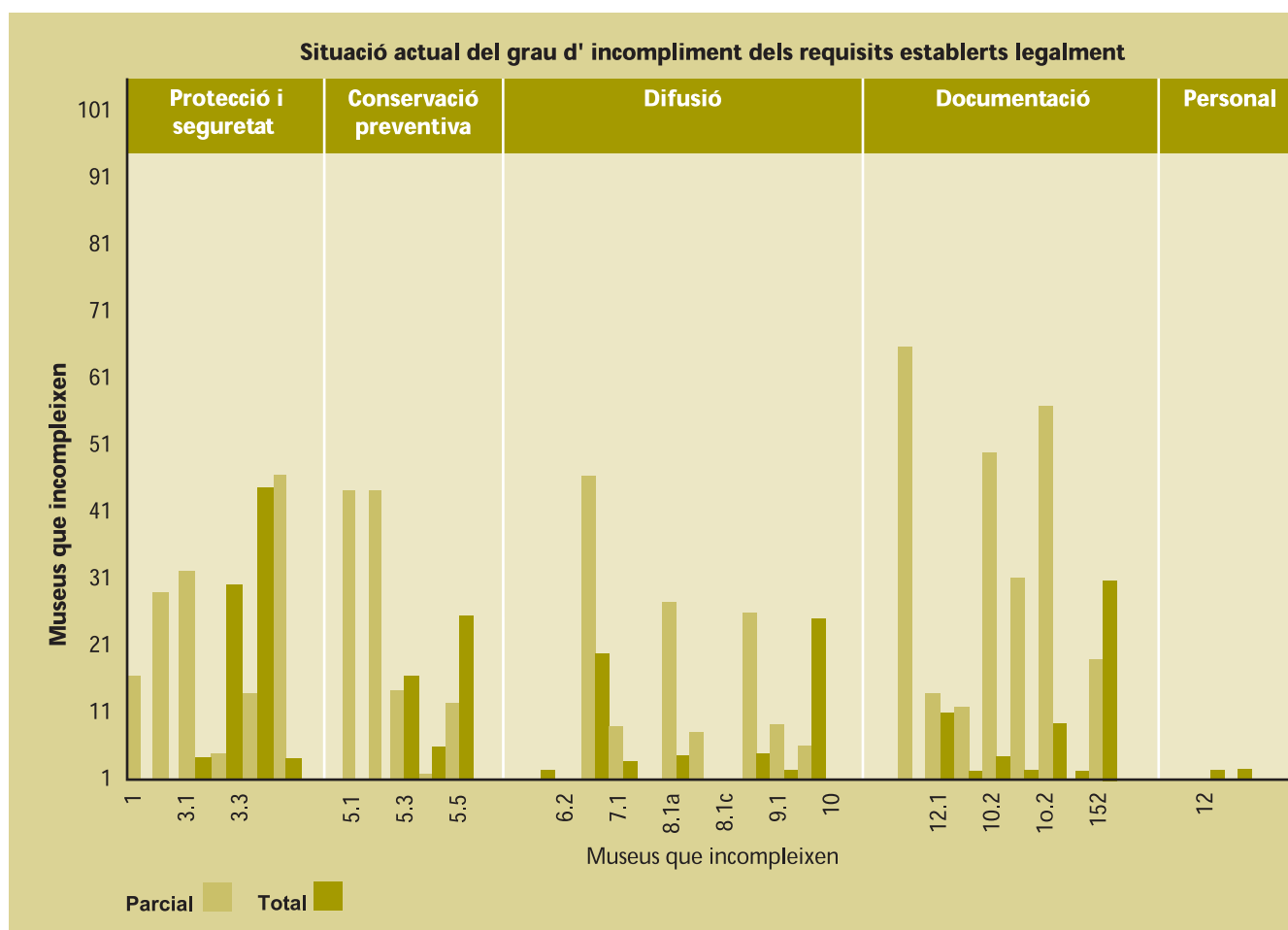
Amb algunes excepcions, la situació de la majoria dels nostres museus era, en el període esmentat 1993-1998, d'una extremada precarietat.

Exhaurits els terminis de què disposaven els museus per resoldre les deficiències detectades durant les inspeccions d'inscripció al Registre, l'any 1999 es va iniciar una nova fase de seguiment i comprovació del grau d'adequació als requeriments legals assolit pels museus durant aquest període.

Progressivament durant els darrers deu anys un elevat nombre de museus han estat totalment o parcialment remodelats i, en general, els museus han fet un notable esforç per millorar la qualitat de les seves instal·lacions i dels seus serveis.

Tanmateix, hi ha encara molts museus amb deficiències que, no obstant això, poden seguir mantenint la seva inscripció al Registre sempre que, segons el que estableix l'article 29 del Decret 35/1992, esmenin els incompliments en els terminis assenyalats a l'informe corresponent. En aquest sentit, en casos molt puntuals on s'ha comprovat que el museu no ha esmenat en gran part les deficiències detectades inicialment, s'ha resolt la cancel·lació de la seva inscripció al Registre.

La gràfica que s'inclou en aquest article conté l'articulat del Decret 35/1992 agrupat pels conceptes genèrics que s'indiquen, i els articles del Decret 232/2001 sobre el personal tècnic i directiu dels museus en què s'han detectat incompliments. Aquesta gràfica, elaborada a partir de la informació continguda a la base de dades que gestiona informàticament el Registre de Museus, permet visualitzar la situació actual respecte al grau de compliment dels requisits legals dels 101 museus que es mantenen actualment inscrits al Registre.

Resumidament, la situació actual de la gestió del Registre de Museus és la següent:

- Iniciats 172 expedients d'inscripció de museus al Registre
- Registrats provisionalment, 103 museus.
- Cancel·lació de la inscripció de 3 museus.

- Declarades col·leccions 68 centres, com a resultat de la tramitació d'inscripció.
- Inspeccions periòdiques de seguiment a tots els museus registrats
- En tràmit d'inscripció, 4 museus.
- Declarat 1 museu d'interès nacional (Museu Episcopal de Vic)
- Declarats 3 museus Secció del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (Museu Molí Paperer de Capellades, Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia i Museu del Suro de Palafrugell).
- Declarats 3 museus Secció del Museu Nacional d'Art de Catalunya (Museu Comarcal de la Garrotxa, Museu Cau Ferrat i Biblioteca-Museu Víctor Balaguer).
- En tràmit de declaració de Museus d'interès nacional els museus següents: Museu Picasso, Fundació Miró, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, Fundació Tàpies i Teatre-Museu Dalí.

CONCLUSIONS:

El Registre de Museus de Catalunya és un instrument de foment, control i homologació dels museus catalans, creat amb la finalitat que aquestes institucions, dipositàries d'un patrimoni comú que cal preservar, aconseguixin progressivament uns «estàndards» de qualitat que garanteixin les condicions indispensables necessàries per portar a terme les responsabilitats i els serveis a la comunitat que tenen encomanats.

En aquest sentit, el Registre, amb la imprescindible i valuosa contribució dels mateixos museus, proporciona un coneixement detallat de la situació de cada museu i una visió general dels problemes globals que els afecten en relació amb els requeriments que estableix la legislació en aquesta matèria.

En termes generals, es pot afirmar que l'aplicació efectiva del Registre ha conduït a tots els museus cap a una adaptació progressiva als requeriments legals, tècnics i de personal establerts normativament.

Per tant, el Registre de Museus a més de constituir-se com a inventari oficial dels museus de Catalunya, es configura com un instrument de gestió que, partint de l'anàlisi de la realitat actual dels museus, permet l'elaboració de programes i de plans d'actuació encaminats a la formulació de solucions.

A mesura que els museus vagin assolint els mínims exigits, caldrà actualitzar i reformular els continguts de la legislació museística actualment

	Extracte dels articles del DECRET 35/1992 i el DECRET 232/2001 sobre el personal tècnic i directiu dels museus
Protecció i seguretat (Decret 35/1992)	1 Són museus les institucions culturals...
	2 Garantir la protecció i la restauració
	3.1 Disposar de dos vigilants
	3.2 Rebre formació periòdica específica
	3.3 Disposar de normativa de seguretat
Conservació preventiva	4 Disposar d'elements físics, mecànics o electrònics de seguretat
	5.1 Reunir condicions ambientals
	5.2 Elements constructius aïllants
	5.3 Disposar d'aparells o sistemes de control
	5.4 Instal·lació de mecanismes de correcció
Difusió	5.5 Registre i arxiu controls ambientals
	6.1 Els museus són d'accés públic
	6.2 Preu i horari adequats
	6.3 Accessibles i utilitzables mobilitat reduïda
	7.1 Exposar una part representativa i facilitar l'estudi dels objectes
	7.2 Permetre accés informació
	8.1.a Disposar de les àrees establertes
	8.1.b Disposar d'identificadors dels objectes exposats
	8.1.c Disposar d'àrea d'investigació
	8.2 Senyalització interior
	9.1 Constar a l'exterior denominació i horari
9.2 Senyalització entrades ciutat	
Documentació	10 Garantir la qualitat de les reproduccions
	11 Inventariar i documentar les col·leccions
	12.1 Disposar de llibre de registre
	13.1 Números únics
	13.2 Marcats de forma permanent
	14.1 Disposar de fitxes d'inventari
	14.2 Identificar l'objecte
	15.1 Disposar d'espais per a la documentació
15.2 Trametre còpia de seguretat	
Personal (Decret 232/2001)	17 Sistemes informàtics mateix format
	1.1 Disposar del personal tècnic necessari
	1.2 Disposar com a mínim d'un tècnic superior de museus
	3.1 El personal tècnic ha de tenir una titulació superior universitària i coneixements específics en museologia
	4 El personal tècnic auxiliar ha de tenir la titulació acadèmica i els coneixements tècnics específics necessaris
	6.1 El museu ha de tenir un director amb titulació universitària superior i els coneixements necessaris sobre museologia i sobre la temàtica del museu

en vigència, per tal que s'adapti i satisfaci les noves necessitats sorgides amb els canvis sociològics, els nous usos del patrimoni cultural, l'actual demanda de serveis culturals i les exigències de la nova museologia.

CAL FER UN SALT QUALITATIU ...

Els conceptes de patrimoni i de museu tenen actualment una dimensió molt més àmplia i complexa. Els museus juguen avui un paper estratègic com a agents del desenvolupament econòmic i social, tenen una marcada identitat i es mostren més participatius, més oberts als interessos de la societat i més compromesos amb el seu territori.

L'explotació de les dades del Registre pot proporcionar una gran quantitat d'informació sobre els museus catalans, que hem d'aprofitar per tal de millorar aquestes institucions. En aquest sentit, la informació continguda als expedients del Registre pot ser d'utilitat per a l'elaboració de plans d'actuació i línies de treball encaminades a estimular la modernització dels nostres museus, a posar-los conceptualment més en sintonia amb els plantejaments de la museologia moderna i de les tècniques museogràfiques actuals i amb les expectatives del col·lectiu d'usuaris dels museus, cada vegada més heterogeni, més participatiu i més exigent en la demanda d'una oferta cultural de qualitat.